

CENTENARIS SACRIFICATS

En la seva imprescindible "Literatura catalana contemporània" (Curial, 1971), Joan Fuster parlava d'una generació sacrificada, formada per escriptors nascuts al voltant de 1910, per als quals la guerra —i, sobretot, la derrota del bàndol republicà— va representar un trencament radical amb una etapa de fertilitat literària i de normalitat cultural que havia permès a molts d'ells publicar les seves primeres obres. "Els escriptors que apuntaven en aquella època —diu Fuster— van créixer en un clima propici a la seva iniciació", i, encara, els atorga l'importantíssim paper de salvadors de mots: "Passada la guerra (...), són ells, els sacrificats, els que asseguren i guien la continuïtat literària a Catalunya en la seva etapa més tèntrica." És la generació del nostre Màrius Torres, del també malaguanyat Bartomeu Rosselló-Pòrcel, d'Agustí Bartra, de Marià Villangómez o de Mercè Rodoreda. D'alguns —Pere Calders, Joan Sales o Avel·lí Artís Gener— hem celebrat el centenari del seu naixement el 2012. D'altres, com ara Joan Vinyoli, ho farem l'any vinent. I és aquest 2013, tot just encetat, que commemorarem el centenari, entre altres, de dos autors catalans que mereixen un interès especial: Salvador Espriu i Joaquim Amat-Piniella. El primer, poeta i narrador, dels més coneguts; el segon, novel·lista, dels més oblidats.

Del centenari d'Espriu, que va arrencar oficialment el dia 23 de gener, se n'han anunciat actes amb

bombo i platerets, diferents mitjans de comunicació s'han prestat a fer-ne difusió àmplia i segur que en sentirem a parlar amb regularitat. Una altra cosa és si l'obra —complexa, fosca, densa— tindrà la mateixa fortuna que el creador.

En el cas d'Amat-Piniella, els actes del centenari del qual començaran el 21 de febrer, és cert que la seva importància com a escriptor ho deu gairebé tot a K.L.Reich, colpidor testimoni novel·lat del seu pas, durant més de quatre anys, pel camp nazi de Mauthausen.

És cert, també, que dels camps de concentració se n'ha parlat des de molts àmbits, però ni el cinema, ni l'assaig històric, ni tan sols els llibres de memòries, poden fer viure l'experiència humana en el receptor amb la força que ho pot fer una bona ficció literària, una bona novel·la. En aquest sentit, Amat-Piniella se situa al costat —i a l'altura— de Primo Levi o d'Imre Kertész. Durant els darrers anys, la difusió de l'obra i de la figura d'Amat-Piniella s'han disparat (reedicions de K.L.Reich, que a més va ser lectura prescriptiva als instituts; reconeixement institucional a Manresa, la seva ciutat; instauració d'un premi literari amb el seu nom; presència a la xarxa...) però és encara insuficient i, per tant, com en el cas d'Espriu, caldrà reivindicar-ne, encara que sigui amb un pressupost ínfim, el llegat humà i literari.

De reüll
per Llorenç Capdevila

